HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דצריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דאמרי דביי[ה] רבי חייא ה"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוו גרדומין כסרין אבל ברוב ציציות לא קא מכשרי גרדומין דרוב ציציות אין נקשרים על כל חוליא וחוליא: **קשר עליון.** היינו נמי ההוא קשר [ג] למטה[ו] [ז]הלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד בציצית מיהא דאורייתא. ולהכי נקט עליון משום [ד] דאי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמקיים את הגדול כולו: **דאורייתא.** ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: **דאי מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית.** דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותר: [ח] **הסוכך בציפה.** תופר תחיבה אחת אינו חיבור משום דהיא תחיבה שתוחב החוטין בטלית אינו חיבור [ו]: **מעיקרו.** היינו לאם המחובר לטלית: **כמה דברים אמורים.** דבעינן שיעור לציצית כדאמרינן לקמן (דף מא.): כמה תהא משולשלת[ב] כו': **בחבלו.** בשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: **מאי לאו שירוי דאיפסיק מינייהו.** קלת מחוטיו ונשאר קלת[ג] גרדומין: **דאיגרדס איגרדומי.** ולגמרי נפסק [ז] לד העיקר וקשיא למאן דאמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: **שירי גרדומין.** דנשאר קלת ונפסק קלת: **הא קמשמע לן.** מדתני שרייס בגרדומין משמע דלהוי בגרדומיס שיורא קלת [ח] שיהיו נקרא שרייס כדי לעונבן כדפרישית לעיל[מ] והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: **חוט של כרך.** חוטו שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנין שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מג.): **תכלת.** זהו שם כל הציצית: **שכרך רובה.** שעשה שני שלשי גדיל ושליש ענף כשרה ואע"ג דמצותה שליש גדיל ושני שלשי ענף כדאמרינן לקמן: **אלא חוליא אחת.** הקפה ג' פעמים: **וגויי תכלת.** עיקר מצות ציצית שלש גדיל ושני שלישי ענף: **לא יפחות משבע.** חוליות: **שבע אוירים.** שבין שבעה רקיעים. ועל שם שהתכלת דומה ליה ויש דומה לרקיע כדלקמן (דף מג.) מדמי סידורה לסידור הרקיעים כדי [ט] לזכרנו לטובה [י] שאף לבעה [יא] כמו כן נזקק לציצית: **כשהוא מתחיל.** לכרוך מתחיל בלבן שמינה שני חוטין ארוכין לעשות מהן הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ובאמצע כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן: **מין כנף.** תחילה ואח"כ פתיל תכלת. והאידנא דעבדינן מכשה קשרים היינו דאמרינן (שם) שקולה מצות ציצית ככל התורה כולה [י] הלכך [יא] עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין. וכיון דאקדמה קרא למין כנף שמע מינה חשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציצית מתחילתה: **דכוליה תכלתא.** כל הציצית: **ורמי ליה תכלתא.** ציצית: וגדילא

דלמא דאיקטר ואמר [ו]רבה [ז] שמע מינה [א]קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטריך למישרי סדין בציצית פשיטא [ב]התוכך [ג]תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אם נפסק החוט מעיקרו פסולה יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן [ג]במה דברים אמורים בתחילתו אבל [ד] סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא מאי שיריו ומאי גרדומיו מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו ואישתייר מינייהו גרדומיו דאיגרדום איגרדומי לא חדא קתני שיורי גרדומיו כל שהוא ולימא גרדומיו שיריו למה לי הא קמ"ל דבעינן שיורא לגרדומיו כדי לענבן יתיב רבה וקאמר משמיה דרב [ד]חוט של כרך עולה מן המנין אמר ליה רב יוסף שמואל אמרה ולא רב איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא [ה]חוט של כרך עולה לה מן המנין יתיב [ו]רבא וקא אמר משמיה דשמואל תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב [ח]תכלת שכרך רובה כשרה [ט]ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשרה [י]ונויי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי [יא]שיכרוך וישנה וישלש תאנא [יב]הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רקיעין וששה אוירין שביניהם תנא [יג]כשהוא מתחיל מתחיל בלבן [יד]הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן [טו] [יז]מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא

וגדילא

לפי שציצית עולה ת"ר וח' חוטין וחמשה קשרים עולה [יב] תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חסרים יו"ד ויש לומר שם פסוק והיה לכם לציצית וג' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים ב' בסמוך לטלית וג' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא [יג] מורידין כדאמרינן שמסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דאמרינן שמע מינה דאיקטר אם אינו הוא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית ג' קשרים אחר כך עד שמגיע לשבע ולא [יד] הכנף מין כנף וכשהוא מסיים מסיים בלבן [טו] [יז]מעלין בקודש ולא מורידין רב ורבה בר בר חנה הוו יתבי הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא

קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקלע עליון כמו (דה דף יג.) למעלה מן הטעורה וזה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר [ט] וא"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוי כלאים ותימה להאי דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ז:) למאן דלא דרש סמוכים אלא היכא [ט] דמוכח דאמר ופשטים אמה לי דכלאים [י] מתנא דבי רבי ישמעאל מעיין דבגדיהם אמר ופשטים וכו' והשתא קשר העליון לא שמעינן [יא] וא"כ לא הוי כלאים ואיצטריך שפיר לאימוי אמר ופשטים לומר שיהא צריך לעשותם בעין שיהא בהם כלאים וי"ל דהכא לא מפיק מקרא דאמר ופשטים אלא מגדיל ומוכח [יב] דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי קוגיא דהתם אתיא כמאן דאמר גדיל דוקא ושמא דהתם אתיא כמאן דאמר אי גדיל אי פתיל ופלוגתא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפרק המוצא תפילין (עירובין 15:) משמע דבעינן שזורין ור"מ נמי פירש דאינו אייב אלא בכלאים עד שיהא משזר ואם כן איצטריך טובא קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא אליף ליה [ר] מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לבן:

דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא קתני וצריך לומר דלגדלין קתני ולא קאי אלא אשייריו וגראה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו לומר דבין שלא במינן והיינו הר"ם המדקדק בפי' הקוביא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאמצטרך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטריך סמוכים אלא מדאיצטריך בכמה מקומות ברייתות לומר דציצית דוחה כלאים כההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דחביתה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מציעא ש"מ דהילך חייב דאי ס"ד דהילך פטור למה אצטריך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות דהילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות גופיה ליכא קרא לפטור. תוי"ח: ג) אבל בסופו: ג) דלמטה דאורייתא הלכה: ד) משום דמאן דלא עביד: ה) (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו) חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו הך דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום ההיא תחיבה דתחב חוטין בסדרן לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: ז) נפסק עד העיקר: ח) קצת שיהיה: ט) צבעה כך לכך נוקק: י) כולה דמנין ציצית בגימטריא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד

מוסף רש"י

התוכף. בגדי גמר ופסמים תכיפה אחת. כגון ע"י מחט פעם אחת או שקשר קשר אחד אינו חיבור. דכתיב (דברים כב) גמר ופסמים יתנו לה אמרים תורה אלא מבור יפה המתקיים (שבת נד.). תכיפה. פייר"ש שתוחב תחיבה אחת במחט וחיבר כלאים בגד גמר ובגד ופסמים יחד אינו חיבור בפחות משתי תכיפות להכי כתיב יתנו עד שיתחברם יחד יפה (יבמות ה:).

הגהות הב"ח

(א) גמ' מביים בלבן משום מעלין: (ב) רש"י ד"ה שם אחיים וכו' לעוברה דזה בזמנם שאף צבע הכלת מזקק לציצית: (ג) ד"ה מין כנף וכו' הלכך ציצית עולה ת"ר וה' חוטין וה' קשרין הדי תרי"ג דעבדינן שני קשרים:

עין משפט נר מצוה

א [מי"י פ"י מהל' כלאים הלכה ד]:
ז ב מיי' שם הלכה כד טוש"ע יו"ד סי' ז סעיף ג:
ח ג מיי' פ"ז מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב סעיף ח:
ט ד ה ו מיי' שם הלכה ז ועיין בהשגות וכו"מ טוש"ע שם סי' יא סעיף יד:
י ז מיי' שם הלכה ח [מן] טוש"ע שם בהג"ה:
יא ח מיי' שם טוש"ע שם:
יב ט מיי' שם הלכה ז:

שיטה מקובצת

א) ש"מ קשר עליון דאורייתא לפום דהיטא משמע מדאצטרך סמוכין למשרי סדין בציצית וקשה מפ"ק דיבמות א) לא שרי סדין בציצית דקאמר תלמודא הא למה לי סמוכין מתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר ר' ישמעאל כל מקום שנאמר בגדים כו' ואמר רחמנא עביד תכלת ותכלת עמרא הוא ומאי קאמר לעולם אימא לך דאי לאו סמוכים הוי אמינא אין ציצית דוחה כלאים והא דאמר רחמנא עביד תכלת היינו בלא (דמיה) [קשירה] ע"י תכיפה אחת דאינו חיבור להכי איצטרך סמוכין למימר דבעינן קשר דאעפ"כ שריא רחמנא ותירץ הר"ר יוסף קלצון איש ירשלים דהכי פריך התם לתנא דבי רבי ישמעאל כדפי' שם בתוס' מיהו קשה למורי הר"י שי' מאי פריך הכא למאי איצטרך סמוכין הא רבא עצמו אמר לקמן דאתא למימר צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ותירץ הר"ם המדקדק בפי' הקוביא ימצא הכל ב) מכוון דה"ק ש"מ קשר העליון הלכה למשה מסיני מדאצטרך למשרי סדין בציצית אינו ר"ל מדאיצטרך סמוכין אלא מדאיצטרך בכמה מקומות ברייתות לומר דציצית דוחה כלאים כההיא סדין בציצית ב"ה מחייבין ואי קשר העליון לאו דאורייתא פשיטא דסדין חייב דחביתה אחת אינו חיבור וכשיטה זו אשכחנא ריש בבא מציעא ש"מ דהילך חייב דאי ס"ד הילך פטור למה אצטרך למפטר קרקעות משבועה כל קרקעות הילך הוא ואין רוצה לומר למה לי קרא דהא ליכא קרא למפטר קרקעות משבועה אלא ר"ל למה לי מתני' דאמר אין נשבעין על הקרקעות ופטור דשבועות קרקעות גמרינן מכפל אבל בקרקעות גופיה ליכא קרא לפטור. תוי"ח: ב) אבל בסופו: ג) דלמטה דאורייתא הלכה: ד) משום דמאן דלא עביד: ה) (מה"ד דהא) התוכף תכיפה אחת תופר: ו) חיבור ל"א דאי קשר עליון היינו הך דסמיכי לטלית מדרבנן למה לי למישרי סדין בציצית דאי משום ההיא תחיבה דתחב חוטין בסדרן לאו תכיפה היא דתוכף תכיפה אחת אינה חיבור ואי משום קשר התחתון לאו תכיפה היא דמרוחק מן הטלית: ז) נפסק עד העיקר: ח) קצת שיהיה: ט) צבעה כך לכך נוקק: י) כולה דמנין ציצית בגימטריא ת"ר ושמונה חוטין וחמשה קשרים דהיינו תרי"ג כנגד

כל המצות: יא) בקונטרס דהא ציצית שקולה: יב) תרי"ג מכאן סמך לפי' הקונטרס במתני' דאין למעט מנין החוטין אם אין תכלת וצריך לעולם ח' חוטין תוס' אחרות: יג) מורידין ואמר ריב"א שראה ציצית של ר"ת עשוי כך ורוב העולם נהגו לעשות הקשרים בין החוליות וראיה מהא דאמרינן לעיל צריך לקשור על כל חוליא וחוליא ומסתמא היינו אחר כריכות של לבן וכן של תכלת וקאמר הפוחת לא יפחות מג' היינו ג' חוליות של לבן וג' של תכלת ואחת שמסיים בלבן נמצא קשר סמוך לכנף ואח"כ כורך ג' של לבן וג' של תכלת ואח"כ קושר הרי שני קשרים וחזור וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ג' וחזור וכורך ג' של לבן וג' של תכלת וקושר הרי ה' ומסיים בלבן ג' כריכות של לבן בלא תכלת וקושר הרי ה' קשרים ואורך הציצית מפורש לקמן ולדידן שאין לנו תכלת אין להקפיד לעשות חוליות אלא לכרוך סביב בלא חוליא ומנהג ר"ת שהיה קושר חוט שכורך בו כנגד ז' חוטין ואין מנהג העולם כן ג) אלא חולקין החוטין ד' מכאן וד' מכאן חוט' אחרות:

א) נראה דל"ל דאמר שם דסמוכין אמת למשרי סדין בציצית דקאמר תלמודא וכו'. ב) אולי ל"ל ומא' הכל מצוה דהא דקאמר ש"מ. ג) ועי' בהל"ש הלכות ציצית בהלק"ט סי' טו.